

A

ab-, an- element de compunere care introduce în termeni sensul de absență, lipsă. De exemplu: **amastie** (absența sânilor), **amorf** (fără formă definită).

ab- element de compunere care introduce în termeni sensul de separare, îndepărtare. De exemplu: **abaxial** (care este situat în afara liniei axiale).

abarticular situat în vecinătatea unei articulații, fără a avea vreo legătură cu aceasta.

abces colecție de puroi localizată oriunde în corp, înconjurată de țesut inflammat. Furunculul este un exemplu de abces cutanat. Cauza frecventă este o infecție bacteriană locală, adesea cu streptococi, atunci când sistemul de apărare al organismului este afectat. **Abcesul rece**, datorat bacililor tuberculoși, se manifestă printr-o tumefacție, dar durerea sau inflamația sunt reduse (ca în abcesul acut). Antibioticele, ajutate de incizia chirurgicală pentru eliberarea puroiului când este necesar, reprezintă metodele uzuale de tratament. Encefalul și meningele cerebrale au o rezistență scăzută la infecție, **abcesul cerebral** putând apărea după orice penetrare a acestora cu microorganisme; este fatal dacă nu se tratează prin aspirare sau drenaj chirurgical.

abces apical abces în osul care înconjoară apexul dintelui. Abcesul apical acut este extrem de dureros, determinând inflamație la nivelul maxilarului și, uneori, al feței. Abcesul apical cronic nu este însoțit de durere și inflamație. Abcesul este rezultatul infecției pulpei dentare. Tratamentul constă în drenaj și tratarea canalului radicular sau extracția dintelui. Antibioticele pot aduce o ușoară calmare a durerii.

abces cerebral *vezi* ABCESUL.

abces ischiorectal abces în spațiul dintre teaca mușchiului levator ani și bazinul osos. Poate apărea spontan, dar cel mai frecvent este secundar unei fisuri anale, hemoroizilor trombozați sau altei boli a anusului. Se manifestă prin dureri anale pulsatile, febră și tumefacție. Poate produce o fistulă anală. Puroiul este drenat din abces prin incizie chirurgicală.

abces periamigdalian infecție acută localizată între amigdală și mușchiul constrictor superior al faringelui. Durerea severă este resimțită la deglutiție; pacientul este febril și prezintă semne de toxicitate, ține capul înclinat de partea abcesului și are trismus marcat (dificultate la deschiderea gurii). Antibioterapia este eficientă (penicilină). Incizia chirurgicală a abcesului poate fi necesară uneori. Denumire medicală: **abces peritonsilar**.

abces perinefretic colecție de puroi în jurul rinichiului, frecvent secundară unei pioniemoze. Simptomele majore sunt: febră, frisoane și dureri abdominale, unilaterală sau în flanc, însoțită adesea de disurie. Tratamentul include antibiotice, drenajul percutanat sau chirurgical al puroiului și, uneori, nefrectomie.

abces subfrenic colecție de puroi situată subdiafragmatic, de obicei în partea dreaptă, între ficat și diafragmă. Cauzele includ infecții postoperatorii (frecvent după intervenții chirurgicale pe stomac sau intestinul gros) și perforația unui organ (de exemplu, ulcer gastro-duodenal perforat). Tratamentul prompt cu antibiotice poate fi eficient, dar cel mai adesea, acest abces trebuie drenat chirurgical.

abces tropical abces hepatic determinat de infecția cu *Entamoeba histolytica*.

tica. Sinonim: abces amoebian. *Vezi* DIZENTERIA (amoebiană).

abdomen parte a corpului situată sub torace, de care este separată prin diafragm. Abdomenul conține organele digestive – stomac, ficat, intestin etc., și ale excreției – rinichi, vezică urinară etc.; la femei, conține, de asemenea, ovarele și uterul. Regiunile abdomenului sunt arătate în ilustrație.

abdomen acut urgență chirurgicală cauzată de lezarea unuia sau mai multor organe abdominale ca urmare a unui traumatism sau a unei boli. Pacientul prezintă durere severă și adesea este în șoc. Perforația unui ulcer gastro-duodenal, infecția gravă a apendicelui, ruptura de ficat sau de splină ca urmare a unui traumatism prin strivire, toate produc un abdomen acut care impune tratament de urgență.

abdomin-, abdomino- element de compunere care introduce în termeni referirea la abdomen. De exemplu: **abdominalgie** (durere în abdomen), **abdomino-toracic** (relativ la abdomen și torace).

abducens (nervul) perechea a VI-a de nervi cranieni, care inervează mușchiul drept lateral al fiecărui glob ocular, responsabil de rotirea acestuia în afară.

abductor (mușchi) orice mușchi care face mișcarea de abducție.

abducție îndepărtarea unui membru sau a unui segment anatomic de la linia mediană a corpului.

aberant anormal: termen folosit de obicei la vasele de sânge sau nervii care nu urmează traiectul normal.

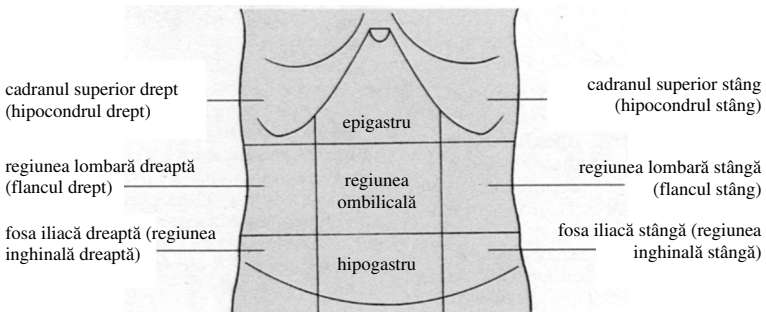
aberație (în optică) defect în formarea imaginii de către lentile. În **aberația cromatică**, imaginea formată de lentile este colorată franjurat ca rezultat al gradului diferit la care lumina de diferite culori este refractată de sticlă. Este corectată prin utilizarea lentilelor monocromatice. În **aberația sferică**, imaginea este încetoșată deoarece razele de la obiect revin la focar în poziții oarecum diferite ca rezultat al curbării lentilelor: razele care trec mai mult periferic prin lentile sunt curbate mai mult decât cele care trec prin centru. Aceasta se egalizează cu lumină monocromatică.

ablație acțiunea de îndepărtare a unei părți din corp, una din modalitățile exerezei.

ablatio separare, desprindere. *Vezi* DEZLIPIREA DE RETINĂ (ABLATIO RETINAE).

ablefaria malformație congenitală caracterizată prin absența parțială sau totală a ploapelor sau a fisurii palpebrale.

ABO (sistemul) *vezi* GRUPA SANGUINĂ.

Regiunile abdomenului

abortiv medicament care provoacă avortul sau avortul spontan. *Vezi* MIFEPRISTONE, PROSTAGLANDINE.

abraziune (în stomatologie) uzură a suprafeței dinților datorată acțiunii dinților opozanți. O ușoară abraziune apare o dată cu vârsta, dar poate fi mai accentuată în bruxism sau asociată unor diete.

abraziune 1. rană minoră în care suprafața pielii sau a mucoasei este afectată prin frecare sau zgâriere; **2.** fenomen fiziologic sau patologic de șlefuire (tociere) a suprafețelor și marginilor dinților antagoniști prin articularea interdentală sau masticăție; **3.** orice acțiune de frecare sau zgâriere care produce uzura unei suprafețe.

abruptio placentae desprinderea placentei de la poziția normală, cauzată de detașarea completă sau parțială a acesteia de peretele uterin după săptămâna a 24-a de sarcină. Poate determina grade diferite de șoc; hipofibrinogenemia (un defect de coagulare a sângelui) este o complicație ulterioară. Abruption placentae este adesea asociată cu hipertensiune arterială și preeclampsie.

absență (în neurologie) *vezi* EPILEPSIA.

absorbție (în fiziologie) reținerea lichidelor sau a altor substanțe de către țesuturile corpului. Alimentațiile digerate sunt absorbite în sânge și limfă din tractul digestiv. Cea mai mare parte a absorbției hranei are loc în intestinul subțire – în jejun și ileon – deși alcoolul este absorbit în stomac. La nivelul intestinului subțire există vilozitățile intestinale, care cresc mult suprafața și, deci, viteza de absorbție. *Vezi, de asemenea,* ASIMILAȚIA, DIGESTIA.

a.c. (ante cibum) *limba latină:* înainte de masă, utilizat ca recomandare în rețete.

ac cu limitator ac chirurgical prevăzut cu un guler proeminent, care împiedică acul să pătrundă în țesut mai mult decât lungimea prevăzută.

ac instrument subțire, cu vârf ascuțit. Majoritatea acelor folosite în sutura țesuturilor, conțin materiale de sutură care se dizolvă. Acele care au un canal sunt utilizate pentru injectarea de substanțe în organism, pentru a obține probe de țesuturi (*vezi* PUNCȚIA), sau pentru a îndepărta fluid dintr-o cavitate. Ac intraosos. *Vezi* INTRAOSOS.

acalazie incapacitatea musculaturii netede a tubului digestiv, aflată în stare de spasm, de a se relaxa; termenul se folosește de obicei pentru cardia, desemnând sub numele de acalazie esofagiană un sindrom cardioesofagian, caracterizat prin încetinirea accentuată a tranzitului esogastric. Poate apărea la orice vârstă; simptomele includ: dificultate la înghițirea lichidelor și a solidelor, care se accentuează lent de-a lungul anilor; uneori, regurgitarea alimentelor nedigerate și, ocazional, dureri toracice severe determinate de spasmul esofagian. Diagnosticul se pune prin examen radiologic (tranzit baritat) și, uneori, prin studii manometrice (*vezi* MANOMETRIA). Tratamentul constă în dilatarea forțată a cardiei (**cardiomiotomie** sau **operația Heller**) sau prin injectarea în sfincter de toxină botulinică.

acantha apofiza spinoasă a vertebrelor.

acanthion punct craniometric situat la nivelul spinei nazale anterioare.

acanthosis hiperplazie a epitelului prin înmulțirea celulelor din stratul malpighian al epidermului, conducând la îngroșarea acestuia. **Acanthosis nigricans** se crede că este asociată cu rezistența la insulină; este caracterizată prin dezvoltare papilomatoasă, mai ales în axilă, dând pielii o pigmentare aparentă și o textură catifelată. Poate fi benignă sau malignă. **Pseudoacanthosis nigricans** este mai frecventă și asociată cu obezitatea.

acapnie (hipocapnie) stare caracterizată prin scăderea anormală a concentrației de dioxid de carbon din sânge. Aceasta poate fi cauzată de respirația

foarte profundă în relație cu activitatea fizică a individului.

acarboză medicament antidiabetic oral, care reduce descompunerea și absorbția carbohidraților în intestin prin blocarea acțiunii α -glucozidazei, o enzimă importantă a acestui proces. Denumire comercială: **Glucobay**.

acardie malformație caracterizată prin absența congenitală a cordului. Poate apărea în cazul siamezilor; geamănul care are cord controlează circulația pentru amândoi.

acariază infestație cu acarieni și căpușe, a căror prezență poate provoca simptome ca alergii și dermatitele.

acaricid orice substanță chimică utilizată pentru distrugerea acarienilor și a căpușelor.

acarieni din praful de casă fac parte din specia *Dermatophagoides*.

Acarina grup de artropode care includ acarienii și căpușele.

acatalazie lipsă înăscută a enzimei catalază, care conduce la apariția de infecții recurente ale gingiilor (gingivite) și ale cavității bucale. Este cel mai des întâlnită în Japonia.

acatizie efectuarea de mișcări involuntare produse de medicamente antipsihotice, cum ar fi fenotiazinele. Persoana afectată nu poate păstra mai mult timp aceeași poziție, lucru care poate fi confundat cu agitația pentru care medicamentul a fost prescris inițial.

accelerator liniar (linac) aparat care accelerează particulele pentru a produce radiații cu energie înaltă, utilizate în tratamentul (radioterapie) afecțiunilor neoplazice.

acces atac brusc. Termenul este folosit frecvent în mod specific pentru convulsiile epileptice, dar este folosit și în alte situații, de exemplu acces de tuse.

acces de reținere a respirației episod în care un copil (frecvent cu vârsta între 1 și 5 ani) țipă, își ține respirația și se cianozează. Fiecare atac este frecvent

precipitat de starea de dispoziție și poate determina pierderea conștienței. Nu este necesar un tratament medicamentos, atacurile putând dispărea spontan.

acesor (nervul) perechea a XI-a de nervi cranieni, care are două rădăcini, craniană și spinală. Fibrele de la rădăcina craniană merg cu nervul numai pe o distanță scurtă înainte de a se uni cu nervul vag și a forma nervul laringian recurent, care inervează mușchii laringieni interni. Fibrele care provin din rădăcina spinală inervează mușchii sternocleidomastoidian și trapez în regiunea gâtului (anterior și posterior). Sinonim: nerv acesor spinal.

accident incident traumatic implicând oricare parte a corpului. **Medicina traumatică și de urgență** este o specialitate care asigură îngrijirea pacientului accidentat.

accident ischemic tranzitor (AIT) întreruperea temporară a circulației într-o regiune a creierului, care apare datorită emboliei, trombozei arterelor craniene sau a unui spasm vascular. Simptomele pot fi asemănătoare celor din accidentul vascular cerebral, dar pacientul se recuperează în mai puțin de 24 ore.

accident vascular cerebral (AVC) accident neurologic localizat, cu durată mai mare de 24 de ore, determinat de o leziune vasculară cerebrală. Accidentul vascular cerebral **ischemic** (sau infarctul cerebral) apare cel mai adesea ca o consecință a unui trombus (*vezi* TROMBOZELE), a unui embol (trombus mobilizat sau corp străin care, antrenat prin circulație, va produce obstrucția arterei) (*vezi* EMBOLIA) sau o îngustare a arterei favorizată de ateroscleroză (cauza principală a accidentelor ischemice). Accidentul vascular cerebral **hemoragic** apare datorită unei scurgeri de sânge în țesutul cerebral, consecință a hipertensiunii arteriale, malformațiilor vasculare (angiom, anevrism), tulburărilor de coagulare sau complicațiilor unui tratament anticoagulant. Scăderea prelungită a presiunii sângelui poate duce

la afectarea difuză a țesutului cerebral. Simptomele observate (hemiplegie, tulburări de sensibilitate, ale câmpului vizual, paralizia unuia sau a mai multor nervi cranieni, tulburări de vorbire, comă etc.) pot fi izolate sau asociate în diferite modalități, după sediul și întinderea accidentului vascular. Sinonime: apoplexie, stroke.

accidentul cerebrovascular (ACV) sindrom clinic care însoțește o criză brusc instalată și, adeseori, severă a bolii cerebrovasculare, care duce la accidentul vascular cerebral (AVC).

acebutolol medicament beta-blocant utilizat frecvent în tratamentul hipertensiunii arteriale, anginei pectorale și tulburărilor de ritm cardiac. Se administrează pe cale bucală. Posibilele reacții adverse includ tulburări de respirație, în special la astmatici, și mâini și picioare reci. Denumire comercială: **Sectral**.

acefalie malformație, lipsa congenitală a capului.

acentric (în genetică) cromozom sau fragment de cromozom care nu are centromer. Întrucât aceștia nu se pot atașa la fus, se pierd frecvent în cursul diviziunii celulare. Aceasta se întâmplă adesea în celulele supuse iradierii.

acetabuloplastie intervenție chirurgicală prin care este modificată forma acetabulumului cu scopul de a corecta dislocația congenitală de șold sau de a trata artroza.

acetabulum cavitatea articulară a osului coxal pentru articulația cu capul femurului (osul coapsei), formând articulația șoldului. Sinonim: cavitate cotiloidă.

acetaminophen *vezi* PARACETAMOLUL.

acetat sare sau ester al acidului acetic.

acetazolamidă inhibitor de anhidrază carbonică, utilizat în special în tratamentul glaucomului pentru reducerea presiunii intraoculare și, de asemenea, pentru prevenirea convulsiilor epileptice și a răului de altitudine. Se administrează

pe cale bucală sau injectabilă; reacțiile adverse include: somnolență, parestezii, și tremorul mâinilor și picioarelor. Denumire comercială: **Diamox**.

acetilcisteină medicament administrat sub formă de picături pentru a elimina filamentele mucoase din ochi în tratamentul ochiului uscat (de exemplu, în sindromul Sjögren). Se administrează, de asemenea, sub formă de perfuzie venoasă pentru a preveni afectarea ficatului în caz de supradozare de paracetamol. Denumire comercială: **Ilube**.

acetilcoenzima A compus format prin combinarea moleculei de acetat cu coenzima A. Acetilcoenzima A are un rol important în ciclul Krebs.

acetilcolină ester al acidului acetic al bazei organice colină; este un neurotransmițător în sinapsele nervilor parasimpatici și în joncțiunile neuromusculare. După ce transmite impulsul nervos, acetilcolina este descompusă rapid de enzima colinesterază. Medicamentele anticolinergice blochează acțiunea acetilcolinei la nivelul receptorilor; anticolinesterazele și inhibitorii acetilcolinesterazei prelungesc activitatea acetilcolinei prin blocarea colinesterazei.

acetilcolinesterază *vezi* COLINESTERAZA.

acetona compus organic care este un intermediar al multor reacții de fermentație bacteriană și este produs prin oxidarea acizilor grași. În unele stări anormale (de exemplu, în inaniție), acetona și alte cetone se pot acumula în sânge (*vezi* CETOZA). Acetona este un lichid volatil, miscibil atât cu grăsimile, cât și cu apa și, de aceea, se folosește în special ca solvent. Este folosită în cromatografie și în prepararea țesuturilor pentru extracția enzimatică.

acetonemie prezența de corpi cetonici în sânge. *Vezi* CETONELE.

acetonurie *vezi* CETONURIA.

Achile (tendonul lui) tendon al mușchilor gambei (mușchiul gastrocnemian

și solear), situat în partea posterioară a gleznei și fixat pe calcaneu.

achilie absența sau diminuarea secrețiilor digestive. Termenul este aplicat frecvent stomacului nesecretor (**achilie gastrică**), a cărui mucoasă este atrofiată (vezi ACLORHIDRIA).

achillorafie reparație chirurgicală a tendonului lui Achille.

achillotomie diviziune chirurgicală a tendonului lui Achille.

aciclovir (acyclovir) medicament antiviral care inhibă sinteza acidului dezoxiribonucleic (ADN) în celulele infectate cu virusul hepatic. Se administrează, în general, pe cale bucală sau intravenos. Este utilizat în tratamentul zonei zoster, herpesului genital, herpesului ocular, herpesului encefalic și, de asemenea, la pacienții la care sistemul imunitar este compromis. Denumire comercială: **Zovirax**.

acid substanță care eliberează ionii de hidrogen atunci când este dizolvată în apă; are un pH mai mic de 7 și înroșește hârtia de turnesol; reacționează cu o bază pentru a forma sare și apă. *Comparați cu* BAZA.

acid 5-hidroxindolacetic (5-HIAA: 5-hydroxyindoleacetic acid) – metabolit al serotoninei, cel mai frecvent produs de secreție al tumorilor carinoide (vezi ARGENTAFINOMUL). Valoarea sa în urină pe 24 de ore este unul dintre cele mai des folosite teste pentru decelarea acestor tumori.

acid acetic acidul prezent în oțet. Este utilizat pentru prepararea medicamentelor antiseptice și astringente, precum și în examinarea urinei. Formula: CH_3COOH .

acid acetilsalicilic vezi ASPIRINA.

acid acetoacetic acid organic produs în cantități mari de către ficat în boli metabolice asociate cu o rată crescută de oxidare a acizilor grași (de exemplu, în inaniție). Acidul acetoacetic astfel format este transformat ulterior în acetona

și este excretat. Vezi, de asemenea, CETONELE.

acid alendronic vezi BISFOSFONAȚI.

acid alginic medicament antiacid utilizat frecvent sub formă de gel și în combinație cu alte medicamente, în tratamentul pirozisului determinat de refluxul acid în esofag și hernia hiatală. Se administrează pe cale bucală. Denumire comercială: **Gastrocote, Gaviscon** etc.

acid arahidonic vezi ACID GRAS ESENȚIAL.

acid ascorbic vezi VITAMINA C.

acid aspartic (aspartat) vezi AMINOACIZII.

acid azelaic medicament antibacterian, care se aplică extern, sub formă de cremă, în tratamentul acneei. Posibilele sale efecte adverse sunt: iritațiile locale și scăderea sensibilității. Denumire comercială: **Skinoren**.

acid azotic acid mineral puternic coroziv, a cărui formă concentrată este capabilă să producă arsuri cutanate severe. Ingestia acidului azotic provoacă arsuri, dureri și ulceratii ale cavității bucale și ale faringelui. Tratamentul constă în administrarea de urgență de soluții alcaline. Formulă chimică: HNO_3 .

acid benzoic antiseptic, activ pe fungi și bacterii, utilizat pentru conservarea alimentelor și a preparatelor farmaceutice, ca și pentru tratamentul infecțiilor fungice cutanate.

acid carbolic vezi FENOLUL.

acid citric acid organic care se găsește în natură în citrice. El se formează în prima etapă a ciclului Krebs, important ciclu de reacții care produce energie în organism.

acid clavulanic medicament care interferează cu penicilina care inactivează antibioticele beta-lactamice, cum sunt amoxicilina sau ticarcilina. În asociație cu un antibiotic, acidul clavulanic poate învinge rezistența medicamentoasă.

acid clorhidric acid tare, prezent în formă diluată în suc gastric. Secreția în exces a acidului clorhidric de către stomac se numește hiperclorhidrie.

acid colic (acid cholalic) *vezi* ACIZII BILIARI.

acid cromic compus de crom, utilizat în soluție pentru tratamentul verucilor. Formula: CrO_3 .

acid deoxicholic *vezi* ACIZII BILIARI.

acid dezoxiribonucleic *vezi* ADN.

acid folic (acid pteroilglutamic) substanță din grupul vitaminelor B, importantă în sinteza acizilor nucleici. Rolul metabolic al acidului folic este interdependent cu al vitaminei B_{12} , deficitul unuia antrenând și deficitul celuilalt. Deficitul de acid folic duce la apariția anomaliilor megaloblastice. Surse bune de acid folic sunt: ficatul, drojdia de bere și legumele cu frunze verzi. Necesarul exact de acid folic nu este bine cunoscut, dar ingestia zilnică a 200 μg de acid folic la adult par a fi eficiente. Cantitatea se dublează înainte de concepție și în primele trei luni de sarcină pentru a preveni defectele de tub neural (de exemplu, spina bifida) și alte malformații congenitale (de exemplu, cheilopalatoschizis).

acid folinic derivat al acidului folic, implicat în sinteza purinelor. Se administrează pe cale bucală sau injectabilă sub forma sărurilor sale de calciu; este utilizat pentru contracararea efectelor metotrexatului și a altor inhibitori de reducere a hidrofolat și pentru a preveni efectele lor toxice. Acțiunea lui este numită: acid folinic salvator. Acidul folinic are efect potențator asupra fluoracilului, administrându-se adesea împreună. Denumire comercială: **Isovorin, Lederfolin, Refolinon**.

acid fusidic antibiotic steroidal utilizat în tratamentul infecțiilor cutanate sau oculare produse de stafilococi. Se administrează topic și poate determina reacții de hipersensibilizare. Denumire

comercială: **Fucidin, Fucithalmic**. *Vezi, de asemenea*, FUSIDAT DE SODIU.

acid gamma-aminobutiric (GABA – gamma-aminobutyric acid) aminoacid care se găsește în sistemul nervos central, predominant în encefal, unde acționează ca neurotransmițător inhibitor.

acid glicocolic *vezi* ACIZII BILIARI.

acid glucuronic acid derivat din glucoză, care este un important constituent al condroitinsulfatului (ce se găsește în cartilaj) și al acidului hialuronic (ce se găsește în lichidul sinovial).

acid glutamic (glutamat) *vezi* AMINOACIZII, NEUROTRANSMIȚĂTORII.

acid gras acid organic alifatic, monocarboxilic, rezultat din oxidarea unui alcool primar și având ca formulă generală $\text{C}_n\text{H}_{2n}\text{O}_2$. Acizii grași sunt constituenții fundamentali a numeroase lipide, inclusiv trigliceridele. Unii acizi grași pot fi sintetizați în organism, alții, numiți acizi grași esențiali, se obțin doar din dietă. Exemple de acizi grași: **acidul palmitic, acidul oleic, acidul stearic**.

acid gras esențial acid din grupul acizilor grași nesaturați care este absolut necesar pentru dezvoltare, dar care nu poate fi sintetizat de organism. Aceștia sunt: **acidul linoleic, acidul linolenic și acidul arahidonic**; dintre aceștia, numai acidul linoleic este important să existe în dietă; ceilalți doi putând fi sintetizați în organism din el. Cantități mari de acid linoleic se găsesc în uleiul de porumb și uleiul de soia; cantități mici mai există în carnea de porc.

acid hidrocianic acid volatil toxic care poate duce la deces în mai puțin de un minut dacă este inhalat. Are miros de migdale amare. Sinonim: acid prusic.

acid homogentizic produs format în timpul metabolismului aminoacizilor fenilalanină și tirozină. În mod normal, acidul homogentizic este oxidat de enzima homogentizic acid oxidază. În cazuri rare, această enzimă lipsește, determinând apariția alcaptonuriei, în care se

elimină cantități mari de acid homogenizic prin urină.

acid lactic compus chimic format în celule ca produs final al metabolismului glucozei în absența oxigenului (*vezi* GLICOLIZA). Acidul lactic (datorită pH-ului scăzut) este un important conservant pentru alimente.

acid linoleic *vezi* ACIDUL GRAS ESENȚIAL.

acid mefanamic medicament antiinflamator (*vezi* AINS), administrat pe cale bucală pentru tratamentul cefaleei, durerilor dentare și reumatice, și al altor dureri similare. Denumire comercială: **Ponstan**.

acid nalidixic antibiotic chinolonic activ pe diferite bacterii, administrat pe cale bucală și utilizat în tratamentul infecțiilor tractului urinar. Denumire comercială: **Uriben**.

acid nicotinic (niacină) substanță care face parte din grupa vitaminelor B. Acidul este luat de organism din dietă, dar se formează și în organism în cantități mici, din aminoacidul esențial triptofan. Deficitul de acid nicotinic duce la apariția pelagrei. Surse de acid nicotinic sunt: carnea, drojdia de bere, leguminoasele. Un preparat pe bază de acid nicotinic (**Niaspan**) este folosit ca medicament de micșorare a nivelului de lipide, atunci când statinele nu pot furniza un control adecvat al nivelurilor de lipide din sânge.

acid nucleic oricare dintre cele două tipuri de acizi nucleici, ARN sau ADN, prezenți în nucleu și în unele cazuri în citoplasma celulelor vii.

acid oleic *vezi* ACIZII GRAȘI.

acid oxalic acid extrem de toxic ce se găsește în multe plante, inclusiv măcrișul și frunzele de rubarbă, și în unele prafuri de înălbire. Dacă este înghițit, produce senzație de arsură la nivelul cavității bucale și a faringelui, vărsături cu sânge, dificultate de respirație și colaps circulator. Tratamentul se face cu lactat

de calciu sau alte săruri de calciu, apă de var sau lapte. Formula: $C_2H_2O_4$.

acid palmitic *vezi* ACIZII GRAȘI.

acid pantotenic vitamină din grupul vitaminelor B, care se găsește în multe alimente și este un component esențial al coenzimei A, care funcționează ca un cofactor de transfer acil pentru multe reacții enzimatice. Necesarul zilnic pentru adulți este de 4-7 g. Deficitul de acid pantotenic se caracterizează prin stare de rău general, disconfort abdominal, parestezii etc.

acid picric (trinitrofenol) substanță galbenă cristalină care este folosită ca fixator și uscător pentru țesuturi.

acid prusic *vezi* ACIDUL HIDROCIANIC.

acid pteroilglutamic *vezi* ACIDUL FOLIC.

acid ribonucleic *vezi* ARN.

acid salicilic medicament care produce descuamarea tegumentului și distruge bacteria și a fungilor. Se administrează topic pe piele în tratamentul ulcerărilor, eczemelor, psoriazisului, negilor, pitiriazisului, verucilor, bățăturilor. Denumire comercială: **Cuplex, Duofilm-Salactol, Verrugon**.

acid sialic acid organic monocarboxilic, care intră în componența unor glicoproteine, ganglioze și în structura peretelui celular al unor bacterii.

acid stearic *vezi* ACIZII GRAȘI.

acid sulfuric acid puternic coroziv, având formula chimică H_2SO_4 , larg folosit în industrie. Ingestia de acid sulfuric produce arsuri severe ale cavității bucale și faringelui, cu apariția dificultăților de vorbire, respirație și deglutiție. Ca primă măsură de tratament de urgență, pacientul trebuie să bea cantități mari de lapte sau apă sau albuș de ou; spălătura gastrică trebuie făcută de urgență. Contactul acidului sulfuric cu ochii sau tegumentele trebuie tratat cu spălături abundente cu apă ale ariei afectate.

acid taurocolic *vezi* ACIZII BILIARI.

acid tranexamic medicament care previne distrugerea cheagurilor de sânge din circulație (fibrinoliză) prin blocarea activării plasminogenului pentru a forma plasmină; este un medicament **antifibrinolic**. Se administrează pe cale bucală ca antidot în supradozajul unor medicamente fibrinolitice și pentru a controla o hemoragie severă, de exemplu, după o intervenție chirurgicală sau pentru tratarea unei menoragii. Efectele adverse posibile sunt: greața și vărsăturile. Denumire comercială: **Cyklokapron**.

acid tricloracetic substanță astringentă, utilizată sub formă de soluție în diferite boli ale pielii. De asemenea, este aplicat local pentru tratarea verucilor.

acid undecenoic substanță antifungică, ce se aplică pe tegumente, sub formă de pudră, cremă, loțiuni sau spray, pentru tratamentul unor infecții, cum ar fi „piciorul de atlet”. Denumire comercială: **Mycota**.

acid uric acid organic conținând azot, care constituie produsul final de metabolizare a nucleoproteinelor. Este un component al urinei. Cristalele de acid uric se depozitează în articulațiile persoanelor care suferă de gută.

acid ursodeoxicolic medicament (un acid biliar) folosit pentru dizolvarea calculilor colesterolici din vezicula biliară; se administrează pe cale bucală. Efectele adverse sunt rare și includ diareea și indigestia. Denumire comercială: **Destolit, Ursolfak**.

acid vanililmandelic (VMA-vanillylmandelic acid) metabolit al catecolaminelor, excretat în cantități mari în urină datorită unei producții crescute de catecolamine, așa cum se întâmplă în feocromocitom. Măsurarea nivelului VMA în urină pe 24 de ore este încă utilizată ca test screening pentru feocromocitom, cu toate că tinde să fie înlocuit cu măsurarea directă a catecolaminelor urinare. Nivelurile urinare pot fi modificate în

cazul consumului de alimente cu vanilină sau al folosirii medicamentului levodopa înainte de efectuarea testului.

acidemie aciditate anormal de ridicată a sângelui. Această stare poate rezulta ca urmare a creșterii concentrației substanțelor acide și/sau scăderii nivelului substanțelor alcaline în sânge. *Vezi, de asemenea, ACIDOZA. Compară cu ALCALEMIA.*

aciditate starea de a fi acid. Gradul acidității unei soluții este măsurat pe scala pH-ului (*vezi* pH).

acidofil 1. (în histologie) termen care descrie țesuturi, celule sau părți de celule care se colorează cu coloranți acizi (de exemplu, eozina); **2.** (în bacteriologie) bacterie care crește bine în medii acide.

acidorezistent 1. bacterie care a fost colorată și continuă să-și mențină culoarea după tratamentul cu soluție acidă. De exemplu, bacilul tuberculozei este stabilă la acid când se colorează cu fucsina. **2.** metodă de colorare prin care culoarea unui preparat nu se modifică prin spălarea cu soluție acidă.

acidoză situație în care aciditatea fluidelor din corp și țesuturi este anormal de ridicată. Aceasta apare datorită perturbării mecanismelor responsabile cu menținerea echilibrului între acizii și bazele din sânge (*vezi* ECHILIBRUL ACIDO-BAZIC). În **acidoza gazoasă (respiratorie)** o cantitate mai mare decât cea normală de dioxid de carbon este reținută în corp, așa cum se întâmplă în înec. În **acidoza renală**, insuficiența renală are ca rezultat pierdere excesivă a bicarbonaților sau reținerea acizilor fosforic și sulfuric. Pacienții cu diabet zaharat pot prezenta cetoacidoză, în care sodiul, potasiul și corpii cetonici se pierd prin urină. *Vezi, de asemenea, ACIDOZA LACTICĂ.*

acidoză lactică aciditate plasmatică excesivă datorată acumulării de acid lactic. Poate fi produsă de multe boli printre care insuficiența cardiacă sau

deshidratarea severă, sau de acumularea de metformină folosită în tratamentul diabetului de tip II, în special dacă este prezentă insuficiența renală.

acinus (pl. acini) **1.** mic sac sau cavitare înconjurată de celule secretorii glandulare. Unii autori consideră termenul ca sinonim cu alveole, dar alții disting acinul prin faptul că posedă o trecere îngustă (lumen) de la sac ; **2.** (în plămân) țesuturile care sunt alimentate cu aer de la o bronhiolă terminală. Emfizemul este clasificat în funcție de părțile de acini implicați (de exemplu, **centroacinar**, **panacinar** sau **periacinar**).

acistie lipsa congenitală a vezicii urinare.

acizi biliari acizi organici care intră în compoziția bilei. Majoritatea apar ca săruri biliare (glicocolat de sodiu și taurocolat de sodiu). Ei sunt : acidul colic, acidul dezoxicolic, acidul glicocolic și acidul taurocolic.

aclorhidrie absența acidului clorhidric în secreția gastrică. Aclorhidria care persistă în ciuda dozelor mari de histamină se asociază cu atrofia mucoasei stomacului. Această stare este adesea caracterizată prin absența factorului intrinsec, care duce la anemie pernicioasă. Frecvent, la unele persoane, aclorhidria nu se asociază cu nici o boală, nu produce nici un efectsimptom și nu necesită tratament.

acnee (acne vulgaris) afecțiune inflamatorie frecventă a glandelor sebacee. Aceste glande producătoare de grăsimi se află sub controlul androgenilor, dar cauza acneei este necunoscută. Poate afecta fața, spatele și toracele, și se caracterizează prin prezența punctelor negre cu papule, pustule și, în cazurile mai severe, chisturi și cicatrice. Acneea este ușor tratabilă. Cazurile blânde răspund la terapia clasică cu peroxid benzoic, în timp ce cazurile mai grave necesită tratament de durată cu antibiotice sau (numai pentru tratamentul feminin) antiandrogenice, cum ar fi Dianette (cyproterone și etinilestradiol); acneea

severă sau chistică poate fi tratată cu isotretinoin.

acneea sugarului erupție facială formată din mici papule roșiatice, ce sunt comune noilor născuți în primele zile de viață; dispar de la sine fără tratament.

acolie absența sau deficitul secreției biliare sau incapacitatea bilei de a ajunge în tractul digestiv (de exemplu, datorită obstrucției ductului biliar).

acolorie absența pigmentilor biliari din urină care apare în unele forme de icter (**icter acoloric**).

acomodare modificarea curbării cristalinului schimbând focalizarea ochiului. Când mușchiul ciliar (*vezi* CORPUL CILIAR) este relaxat, ligamentele de susținere se atașează corpului ciliar și țin cristalinul în poziție extinsă determinând aplatizarea acestuia. Ochiul este apoi capabil să focalizeze obiectele de la distanță. Pentru ca ochiul să focalizeze obiectele apropiate, mușchiul ciliar se contractă și tensiunea în ligamente este, astfel, redusă, permițând cristalinului să redevină sferic. **Reflex de acomodare** contractarea pupilei și rotirea spre interior a ochilor care se realizează în special când se focalizează un obiect apropiat. Sinonim : reflex de convergență.

acondroplazie afecțiune ereditară, autosomal dominantă, în care oasele brațelor și ale picioarelor sunt mai mici decât dimensiunea normală datorită unor anomalii atât ale cartilajelor, cât și ale oaselor. Rezultatul este un nanism caracterizat de membre scurte, aspect normal al corpului și capului, și inteligență normală.

acorie malformație caracterizată prin absența pupilei.

acranie malformație congenitală caracterizată prin absența completă sau parțială a craniului, datorată unui defect de dezvoltare.

acrivastine medicament antihistaminic, utilizat în tratamentul febrei de fân și al urticariei. Se administrează pe cale bucală. Posibilele sale efecte adverse

sunt: senzația de gură uscată, vedere neclară și retenție urinară. Denumire comercială: **Semprex**.

acro- element de compunere care introduce în termeni sensul de: **1.** extremitate, vârf. De exemplu, **acrohipotermie** (scădere anormală a temperaturii extremităților: mâini și picioare); **2.** înălțime, promontoriu. De exemplu, **acrofobie** (teamă morbidă de înălțime); **3.** extrem, intens. De exemplu, **acromanie** (grad extrem de manie).

acrocentric cromozom cu centromerul situat la extremitate sau foarte aproape de aceasta.

acrocentric cromozom în care centromerul este situat la sau foarte aproape de capăt.

acrocianoză cianoza mâinilor și a picioarelor datorată circulației încetinite a sângelui prin vasele mici din tegumente.

acrodermatită inflamație a tegumentelor picioarelor sau mâinilor. Forma cronică difuză produce tumefierea și înroșirea zonelor afectate, urmate de atrofie. Este o manifestare a bolii Lyme.

acrodermatită enteropatică afecțiune caracterizată printr-o inabilitate ereditară în absorbția zincului care cauzează încetinirea creșterii, zone izolate de cădere a părului, rash tegumentar generalizat și diaree cronică. Tratamentul constă în suplimentarea zincului.

acrodinie *vezi* BOALA ROZ.

acrofobie teamă morbidă de înălțimi.

acromatic fără culoare.

acromatopsie afecțiune în care anumite culori sunt confundate cu altele. Pierderea adevărată a aprecierii culorilor este extrem de rară (*vezi* MONOCROMAT), dar un asemenea defect de discriminare a culorilor apare la aproximativ 8% dintre bărbații caucazieni și la aproximativ 0,4% dintre femeile cauziene. Cel mai frecvent tip este **daltonismul (protanopia)**, în care persoana nu poate distinge între roșu și verde. Unele cazuri sunt

datorate unor boli dobândite ale retinei, dar majoritatea cazurilor sunt ereditare. Se pare că boala este datorată unui defect al celulelor senzoriale din retină responsabile de percepția culorilor (*vezi* CELULELE CU CONURI). Sinonim: cecitate cromatică.

acromegalie afecțiune caracterizată prin creșterea în dimensiuni a mâinilor, picioarelor și feței datorată, producției excesive a hormonului de creștere (somatotropină); cauza este o tumoră a glandei hipofize anterioare. Tumora poate fi tratată prin radioterapie sau intervenție chirurgicală. *Vezi, de asemenea, GIGANTISMUL.*

acromion proces osos alungit situat la vârful spinei scapulei, care servește la articularea cu clavicula, formând **artriculația acromio-claviculară**.

acronix unghie încarnată.

acroparestezie senzație de furnicătură în mâini și picioare. *Vezi* PARESTEZIA.

acroscleroză afecțiune cutanată, care este un tip de sclerodermie generalizată. Are, de asemenea, trăsăturile bolii Raynaud cu afectarea în principal a mâinilor, feței și picioarelor.

acrozom structura rezultată din modificarea aparatului Golgi, prezentă în partea anterioară a spermatozoidului, care digeră membrana ovulului, facilitând fecundația. El se rupe numai după fertilizare (**reacție acrozomială**), eliberând un număr de enzime care ajută la pătrunderea printre celulele foliculare care încă înconjoară ovarul. Afectarea reacției acrozomiale este o cauză de sterilitate la bărbați (*vezi, de asemenea, ANDROLOGIA*).

ACTH (adrenocorticotrophic hormone) hormon sintetizat și stocat în glanda hipofiză anterioară, o mare cantitate de ACTH fiind eliberată ca răspuns la orice formă de stres. Eliberarea lui este stimulată de hormonul de eliberare a corticotropinei. ACTH-ul controlează secreția hormonilor corticosteroizi de